

Breaking the Cycle of Intergenerational Poverty Through Youth Career Development: A Case Study of the High-Value Mushroom Cultivation Project in Sakon Nakhon Province

Saifon Poonhawong¹, Wipawee Buaphan², Malee Sriprom³, Radanut Phusomnuek⁴, Nathichai Thanara⁵,
Wannaporn Sitthisarn⁶, Benchawan Chanpom⁷ and Somchay Khruetakham⁸

¹Political Science, Faculty of Humanities and Social Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

²English Business for Communication, Faculty of Humanities and Social Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

³Mathematics and Statistics, Faculty of Science and Technology, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

⁴Information Studies, Faculty of Humanities and Social Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

⁵Laws Faculty of Humanities and Social Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

⁶Music Education, Faculty of Humanities and Social Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

⁷Office of the Secretary, Faculty of Humanities and Social Science, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

⁸Research and Development Institute, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

¹E-mail: teelek.sai@snru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-1764-8882>

²E-mail: wipaweebuaphan@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-5752-7950>

³E-mail: scms@snru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-0228-7527>

⁴E-mail: radanut@snru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-6690-2628>

⁵E-mail: nathichai@snru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-2212-7349>

⁶E-mail: Wannaporn.sit91@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-9326-9677>

⁷E-mail: benmukda@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-7250-6339>

⁸E-mail: tajmo_@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-7958-8082>

Received 24/02/2025

Revised 10/03/2025

Accepted 17/04/2025

Abstract

Background and Aims: The approach to breaking the cycle of intergenerational poverty through youth career development, as demonstrated in the case study of the high-value mushroom cultivation project in Sakon Nakhon Province, aims to address poverty by fostering career development, reducing household expenses, and increasing income. This initiative instills ethical livelihoods among Thai youth, ensuring a sustainable future. This study aims to examine the research model through both qualitative and quantitative methodologies, aligning with the primary goal of Sustainable Development Goal 1 (SDG1) by 2030.

Methodology: The study was conducted in two model communities: Rai Subdistrict, Phannanikom District, and Phon Ngam Subdistrict, Akat Amnuai District, Sakon Nakhon Province. The research tools included in-depth interviews with representatives of the participants involved in activities supporting the Youth Sufficiency Economy Classroom, which aimed to increase household income and apply the social engineering process. Data collection took place at Phon Ngam Suksa School, Phon Ngam Subdistrict, Akat Amnuai District, Sakon Nakhon Province, with a total of eight participants. The research process involved data collection, training, monitoring,

[987]

Citation:

Poonhawong, S., Buaphan, W., Sriprom, M., Phusomnuek, R., Thanara, N., Sitthisarn, W., Chanpom, B., & Khruetakham, S. (2025). Breaking the Cycle of Intergenerational Poverty Through Youth Career Development: A Case Study of the High-Value Mushroom Cultivation Project in Sakon Nakhon Province. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 5 (4), 987-996; DOI: <https://doi.org/10.60027/iarj.2025.286385>

evaluation, and outcome analysis, ensuring that the implementation was appropriate for the community context.

Results: The implementation of the high-value mushroom cultivation project in Sakon Nakhon has generated substantial additional income, alleviating financial burdens on families and promoting further education. The acquired skills can be expanded into sustainable careers or businesses. Additionally, the project has demonstrated scalability, extending economic opportunities to schools and other communities. This fosters a “learning welfare” system, ensuring the sustainable transfer of valuable knowledge.

Conclusion: The high-value mushroom cultivation project effectively reduces intergenerational poverty by increasing youth income and educational opportunities. This model can be adapted to other areas to strengthen grassroots economies and promote long-term community sustainability.

Keywords: Youth Career Development; Intergenerational Poverty; Social Engineering; Sustainable Development Goals; SDG1

แนวทางการขจัดความยากจนข้ามรุ่นผ่านการพัฒนาอาชีพเยาวชน: กรณีศึกษาโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนคร

สายฝน ปุณหางค์¹, วิภาวี บัวผัน², มาลี ศรีพรหม³, รตณัฐ ภูสมนึก⁴, เนธิชัย ธานะราช⁵, วันนพร สิทธิสาร⁶,
เบญจวรรณ จันปุม⁷ และสมชาย เครือคำ⁸

¹สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

²สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁴สาขาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁵สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁶สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁷สำนักงานคณบดี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

⁸สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: แนวทางการขจัดความยากจนข้ามรุ่นผ่านการพัฒนาอาชีพเยาวชน: กรณีศึกษาโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนคร เป็นแก้ไขปัญหาคความยากจน ด้วยการพัฒนาอาชีพ ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือน เป็นการปลูกฝังสัมมาชีพให้ แก่อนาคตของพลเมืองไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ตามเป้าหมายหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG1) ภายในปี 2030

ระเบียบวิธีการวิจัย: โดยมีชุมชนต้นแบบตำบลไร่ อำเภอพรรณนานิคม และตำบลโพนงาม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสกลนคร เครื่องมือในการวิจัยร่วมสัมภาษณ์เชิงลึก จากตัวแทนผู้เข้าร่วม กิจกรรมสนับสนุนห้องเรียนยุวชนสัมมาชีพเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนและใช้กระบวนการวิศวะกรรมสังคม ณ โรงเรียนโพนงามศึกษา ตำบลโพนงาม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสกลนคร จำนวน 8 คน เก็บข้อมูล ฝีกอบรม ติดตามประเมินผล และวิเคราะห์ผลลัพธ์โดยดำเนินการให้เหมาะสมกับชุมชน

ผลการวิจัย: การดำเนินโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนคร สามารถสร้างรายได้จริงนำมาซึ่งรายได้เสริมช่วยลดภาระครอบครัวและส่งเสริมการศึกษาต่ออีกทั้งทักษะที่ได้รับสามารถต่อยอดเป็นอาชีพหรือธุรกิจในอนาคตได้จริง นอกจากนี้ยังพบว่าโครงการยังสามารถขยายโอกาสการนำมาซึ่งรายได้สู่โรงเรียนหรือชุมชนอื่น ๆ เป็นการสร้าง “สวัสดิการการเรียนรู้” ทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และยั่งยืน

สรุปผล:โครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงนี้ช่วยลดความยากจนข้ามรุ่นโดยเพิ่มรายได้และโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชน โดยโครงการนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความยั่งยืนให้ กับชุมชนได้

คำสำคัญ: การพัฒนาอาชีพเยาวชน; ความยากจนข้ามรุ่น; วิศวะกรรมสังคม; เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน; SDG1

บทนำ

ความยากจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกในสังคมไทย และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา สุขภาพ โอกาสทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงของครัวเรือน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ซึ่งประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคเกษตรกรรมและมีรายได้น้อย ปัญหาไม่ได้ส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลหรือครอบครัว แต่ยังส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม ทำให้เกิดความ

เหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนของประเทศ (World Bank, 2021) องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2015) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งหนึ่งในเป้าหมายหลักคือการขจัดความยากจนในทุกรูปแบบภายในปี ค.ศ. 2030

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของประเทศไทย ความยากจนข้ามรุ่น (Intergenerational Poverty) ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เยาวชนที่เติบโตขึ้นมาในครอบครัวที่ขาดแคลนโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) เยาวชนที่อยู่ในครอบครัวยากจนมักเผชิญข้อจำกัดในหลายด้าน เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษา การเข้าถึงแหล่งทุนที่จำกัด และข้อจำกัดเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับฐานราก ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นและแนวทางแก้ไข จากข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank, 2021) เยาวชนในพื้นที่ชนบทของประเทศไทยยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาอาชีพ ส่งผลให้พวกเขามีโอกาสน้อยที่จะหลุดพ้นจากวงจรความยากจนข้ามรุ่น ปัจจัยหลักที่ทำให้ปัญหานี้ยืดเยื้อ ได้แก่ การขาดโอกาสทางการศึกษา – เยาวชนจำนวนมากต้องออกจากโรงเรียนก่อนวัยอันควรเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ทำให้ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ มากไปกว่านั้น ข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งทุน โดยครอบครัวที่มีฐานะยากจนมักไม่มีเงินทุนเพียงพอในการเริ่มต้นธุรกิจหรือพัฒนาอาชีพของตนเอง และข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและสังคม ในระบบเศรษฐกิจในชนบทของไทยยังคงพึ่งพาแรงงานภาคเกษตรที่มีรายได้น้อยและไม่แน่นอน ทำให้เยาวชนขาดแรงจูงใจและโอกาสในการสร้างอาชีพใหม่ โดยงานวิจัยของ มาลี ศรีพรหม และคณะ (2566) ระบุว่า การพัฒนาอาชีพเป็นหนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการลดความยากจนข้ามรุ่น โดยเฉพาะหากสามารถให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้ทักษะในการประกอบอาชีพตั้งแต่อายุยังน้อย ซึ่งจะช่วยให้พวกเขามีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและลดโอกาสในการหลุดออกจากระบบการศึกษา การพัฒนาอาชีพยังช่วยส่งเสริมให้เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างงานและเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยรวม

ในบริบทนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครจึงได้ดำเนินโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนคร ร่วมกับโรงเรียนโพนงามศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพให้ แก่เยาวชนในพื้นที่ โครงการนี้ถูกออกแบบให้เป็นมากกว่าการฝึกอบรมด้านอาชีพทั่วไป เห็ดมูลค่าสูง ในบริบทของโครงการนี้ ไม่จำกัดอยู่เพียงเห็ดที่มีราคาสูงในตลาด แต่หมายถึงระบบการผลิตเห็ดที่เน้นการเข้าถึงได้ของทุกกลุ่มประชากร โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเพศ อายุ หรือสถานะทางเศรษฐกิจ เห็ดเหล่านี้สามารถผลิตได้โดยใช้ต้นทุนต่ำ เช่น วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบหลัก และอาศัยแรงงานภายในครัวเรือน ซึ่งช่วยลดรายจ่ายในการผลิตลงกว่าร้อยละ 50 และเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ที่มั่นคงแก่ชุมชน เพราะนอกจากการให้ความรู้ด้านการเพาะเห็ดแล้ว ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางธุรกิจ การบริหารจัดการ และการตลาด เพื่อให้เยาวชนสามารถนำไปต่อยอดเป็นอาชีพที่สร้างรายได้อย่างยั่งยืน โครงการนี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเพิ่มรายได้ให้ แก่ครัวเรือนของนักเรียน ลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา และเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ค้นพบศักยภาพของตนเองผ่านการลงมือ ปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางในการกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการพัฒนาอาชีพในระดับท้องถิ่น และสร้างต้นแบบของการแก้ไขปัญหาความยากจนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ โดยสรุปแล้ว โครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนคร เป็นตัวอย่างของการนำองค์ความรู้จากสถาบันการศึกษามาประยุกต์ใช้เพื่อสร้าง

ผลกระทบเชิงบวกในสังคม โครงการนี้ไม่เพียงช่วยให้เยาวชนมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างอาชีพเท่านั้น แต่ยังส่งผลในภาพรวมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตระบบการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษากระบวนการพัฒนาอาชีพเยาวชนผ่านโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูง
2. วิเคราะห์ผลกระทบของโครงการที่มีต่อรายได้ของครัวเรือนและความสามารถในการพึ่งพาตนเองของนักเรียน
3. ประเมินความสอดคล้องของโครงการกับแนวคิดวิศวกรรมสังคมและเป้าหมาย SDG1

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมในการวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นแนวคิดด้านกระบวนการพัฒนา ทฤษฎีความยากจนข้ามรุ่น และ การศึกษาที่มีส่วนร่วม มีรายละเอียด สรุปดังนี้

แนวคิดวิศวกรรมสังคม

Wormster, R.A. (1982) กล่าวว่า วิศวกรรมสังคม คือ กลุ่มพลังปัญญาชนที่มีจำนวนน้อย แต่มีผลกระทบ ต่อ สังคมอย่างใหญ่หลวง” ใช้วิธีการในการรังสรรค์สังคมโดยวิธีการ “รวบรวม ทรัพยากร” (Collectivism) ส่วน พิธิณีย์ ไชยแสงสุขกุล (2539) ได้กล่าวว่า วิศวกรรมสังคมเป็นการมองโดย นักวิชาการปัญญาชนเป็นเสมือนหนึ่ง วิศวกรทางสังคม แนวคิดวิศวกรรมสังคม เป็นขบวนการอย่างหนึ่ง ที่มีการเคลื่อนไหวไม่เพียงแต่ทางรูปธรรม เท่านั้น ยังมี การสร้างโครงสร้างทางสังคมขึ้นมาอย่างมีแบบแผนแน่นอน โดยให้นักวิชาการทำ ตนเสมือนเป็นนัก วิศวกร ซึ่งมีภารกิจเป็นผู้ตัดสินใจว่างานดังกล่าวสามารถบรรลุ ถึงเป้าหมายอย่างเหมาะสมหรือไม่ หรือต้องพัฒนา ในด้านไหน ไม่เพียงพิจารณา ว่าทำไมต้องกระทำ ยังพิจารณาถึงระบบโครงสร้างนั้นว่าจะใช้อย่างไร ใช้แบบไหน ถึงจะมีความเรียบร้อยสงบสุขด้วย และยังคงศึกษาโดยการวิจัยให้เป็นที่ประจักษ์ ในข้อเท็จจริงของสังคม เพื่อใช้ เป็นข้อมูลในการแก้ไขปรุงแต่งสังคมให้ดีขึ้น

แนวคิดทฤษฎีความยากจนข้ามรุ่น

Corak (2013) ระบุว่า ประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสูงมักมีอัตราการถ่ายทอดความยากจนข้าม รุ่นสูง เนื่องจากเด็กที่เกิดในครอบครัวยากจนมักได้รับโอกาสน้อยกว่าทางด้านการศึกษาและอาชีพ ทำให้พวกเขามี แนวโน้มสูงที่จะยังคงอยู่ในสภาวะยากจนเมื่อเติบโตขึ้น โดยทฤษฎีความยากจนข้ามรุ่นนั้น มีความหมายและ ลักษณะของความยากจนข้ามรุ่น ความยากจนข้ามรุ่น (Intergenerational Poverty) หมายถึง สภาวะที่ความ ยากจนถูกถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งผ่านปัจจัยต่าง ๆ เช่น การศึกษา รายได้ โอกาสทางเศรษฐกิจ และ สังคม

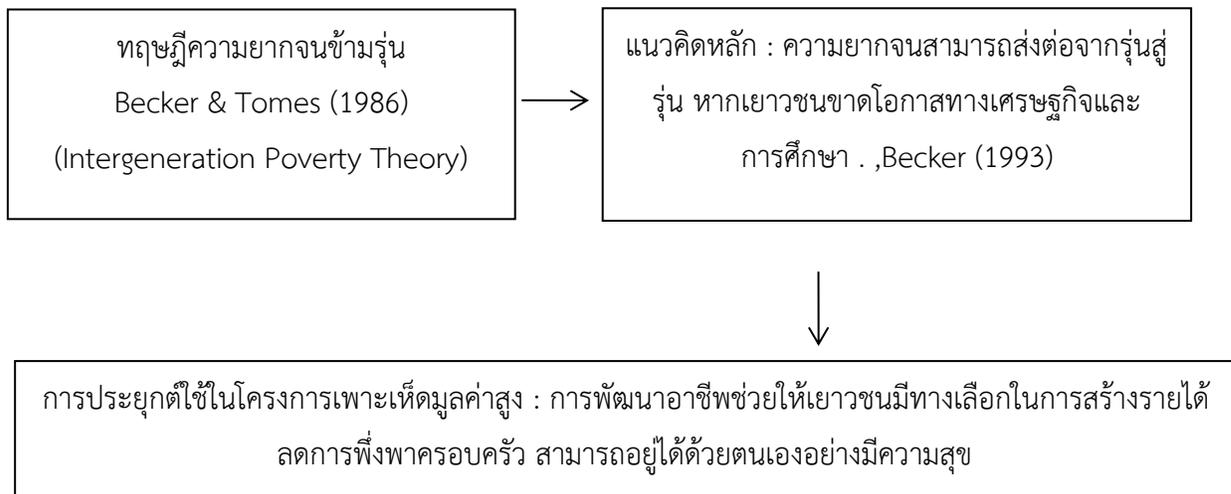
Becker, G., & Arnold (1986) อธิบายว่าความยากจนข้ามรุ่นเกิดขึ้นจากการลงทุนในทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่แตกต่างกัน ครอบครัวที่มีฐานะดีสามารถลงทุนในด้านการศึกษาและสุขภาพของบุตรหลานได้มากกว่า ส่งผลให้เด็กจากครอบครัวเหล่านั้นมีโอกาสที่ดีกว่าในการสร้างรายได้และความมั่นคงทาง เศรษฐกิจในอนาคต ในทางตรงกันข้าม ครอบครัวที่ขาดแคลนทรัพยากรมีข้อจำกัดในการพัฒนา ศักยภาพของลูกหลาน ทำให้ความ ยากจนดำเนินต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น

แนวคิดของการศึกษาร่วมมือในการทำงาน

กนกวรรณ สุกุลทรงเดช และคณะ (2565) กล่าวว่าศึกษาองค์ประกอบของความร่วมมือในการทำงานและการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ส่งผลต่อการบริหารความหลากหลายของบุคลากรที่มีช่วงอายุต่างกัน พบว่าการมีเป้าหมายร่วมกัน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงาน และความสัมพันธ์ระหว่างทักษะต่างๆ และการทำงานร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การมีทักษะการสื่อสารที่ดีช่วยให้สมาชิกในทีมสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นได้อย่างราบรื่น ทักษะการแก้ไขปัญหาช่วยให้ทีมสามารถจัดการกับความท้าทายที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การมีทักษะการจัดการอารมณ์และความเข้าใจในความหลากหลายของบุคคลช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรและเปิดกว้าง

แมน บุโรทกานนท์ (2565) ได้กล่าวว่าการศึกษามีคุณภาพ โดยเน้นการให้ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตจริง เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ ให้เคารพและเชื่อมั่นศักยภาพของตนเอง ดำรงชีพอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี และสร้างทุน การเงินด้วยสัมมาชีพ บรรเทาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยในโรงเรียน โพนงามศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดสุพรรณบุรี โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนจำนวน 50 คน ที่เข้าร่วมโครงการและได้รับการฝึกอบรมด้านการเพาะเห็ด ผู้เชี่ยวชาญด้านการเพาะเห็ดที่มีบทบาทในการ ถ่ายทอดความรู้ และสนับสนุนโครงการ ซึ่งต่อยอดจากงานวิจัย คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดไร่สารบ้านเสาวดี เป็นวิทยากรและพี่เลี้ยงกำกับดูแลการผลิต ซึ่งให้คำแนะนำและติดตามการดำเนินงานของโครงการ ขอบเขต การศึกษานี้เน้นการวิเคราะห์ผลกระทบของโครงการที่มีต่อเยาวชน ครอบครัว และชุมชน รวมถึงการประเมินความ เป็นไปได้ในการขยายโครงการไปยังพื้นที่อื่นเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้ กับเยาวชนในชนบท

วิธีการเก็บข้อมูล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นกระบวนการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต สํารวจ การลงพื้นที่ การจดบันทึก แล้วนำมาวิเคราะห์ซึ่งหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จผู้วิจัยได้นำข้อมูลเหล่านั้น มาวิเคราะห์ โดยการตีความ และตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริงเพื่อทำความเข้าใจผลกระทบของโครงการพัฒนาอาชีพเพาะเห็ดมูลค่าสูงที่มีต่อเยาวชนและชุมชน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลัก 3 วิธี ได้แก่

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

1.1 สัมภาษณ์ผู้จัดทำโครงการ เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ แนวทางดำเนินงาน และความคาดหวังของโครงการ

1.2 สัมภาษณ์นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อประเมินประสบการณ์ ความท้าทาย และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

1.3 สัมภาษณ์ครูผู้สอน เพื่อเข้าใจบทบาทของสถานศึกษาในการสนับสนุนและพัฒนาทักษะอาชีพของเยาวชน

2. การสังเกตการณ์ภาคสนาม (Field Observation)

2.1 ติดตามกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อบันทึกพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

2.2 สังเกตการณ์ทดลองเพาะเห็ดของนักเรียน เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการฝึกอบรมและความสามารถในการนำไปใช้จริง

3. การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพในกลุ่มเยาวชน

3.2 วิเคราะห์แนวทางการขจัดความยากจนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG1) และการส่งเสริมอาชีพตามกรอบนโยบายของภาครัฐ

ภาพที่ 2 กระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อบันทึกพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (กรกฎาคม 2566)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษากระบวนการพัฒนาอาชีพของเยาวชนผ่านโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการดำเนินโครงการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเยาวชนและชุมชน และแนวทางในการพัฒนาและขยายผลโครงการไปยังพื้นที่อื่น ๆ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาถูกนำมาสังเคราะห์และวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ

1. ศึกษากระบวนการพัฒนาอาชีพเยาวชนผ่านโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนครนี้ พบว่าโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนครเป็นตัวอย่างที่ดีของการใช้ความรู้ทางวิชาการในการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม โดยมีข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

1.1 การใช้ความรู้ทางวิชาการเพื่อพัฒนาอาชีพ โดยโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงในจังหวัดสกลนคร ประกอบองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการเกษตร เช่น การควบคุมสภาพแวดล้อม การเพาะเลี้ยงเชื้อ และการจัดการผลผลิต ซึ่งทำให้เยาวชนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ Smith & Jones (2020) นอกจากนี้ยังมีการนำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ดัง Porter (2019) ได้แก่ การบริหารต้นทุน การตลาด และการสร้างมูลค่าเพิ่ม มาใช้ในการดำเนินโครงการ ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมสามารถวางแผนธุรกิจของตนเองได้

2. ประเมินความสอดคล้องของโครงการกับแนวคิดวิศวกรรมสังคมและเป้าหมาย SDG1 จากการที่เยาวชนได้เข้าร่วมโครงการนี้สามารถสร้างรายได้จากการเพาะเห็ด ซึ่งช่วยลดภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว และส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), (2021) เพื่อยกระดับการบริโภคอาหารและมาตรฐานการครองชีพของประชากรในโลกให้ดีขึ้นด้วยความพยายามทุกวิถีทางที่จะพิชิตความยากจน และโครงการนี้ยังส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชน ทำให้เกิดเครือข่ายการเรียนรู้และการสนับสนุนทางสังคมที่แข็งแกร่ง

3. ประเมินความสอดคล้องของโครงการกับแนวคิดวิศวกรรมสังคมและเป้าหมาย SDG1 ได้โดยจากแนวทางในการขยายผลโครงการนั้น โครงการสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาอาชีพของเยาวชนในพื้นที่อื่น ๆ โดยอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา (Chambers, 2018) ด้วยการพัฒนาองค์ความรู้เพิ่มเติม เช่น เทคโนโลยีสมาร์ทฟาร์ม หรือการแปรรูปผลิตภัณฑ์ สามารถช่วยเพิ่มมูลค่าและทำให้โครงการยั่งยืนมากขึ้น (Brown et al., 2020)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบ ว่าโครงการพัฒนาอาชีพเพาะเห็ดมูลค่าสูงสามารถส่งเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจให้เยาวชนและครอบครัวในพื้นที่ชนบทได้อย่างเป็นรูปธรรม การอภิปรายผลสามารถแบ่งออก เป็น 3 ประเด็นหลักได้แก่

1. การดำเนินโครงการแบ่งออกเป็น 3 ระยะหลัก ซึ่งช่วยให้เยาวชนได้รับความรู้และฝึกฝนทักษะการเพาะเห็ดอย่างเป็นระบบ โดยการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ของสุชาติ ไตรภพสกุล และชาคริต พิชญางกูร (2561) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและได้ลงมือทำจริง นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการต้นทุนและการตลาดยังช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงความสำคัญของการดำเนินธุรกิจขนาดเล็ก ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการนี้จึงไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชน แต่ยังเอื้อให้พวกเขาสามารถต่อยอดไปสู่การสร้างรายได้และพัฒนาอาชีพอย่างยั่งยืน

2. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของครัวเรือน โครงการนี้ช่วยเพิ่มรายได้ให้ กับครอบครัวของนักเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดปัญหาความยากจนข้ามรุ่น รายได้ที่เกิดจากการเพาะเห็ดช่วยบรรเทาภาระ

ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน และยังเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ การเพาะเห็ดยังเป็นแหล่งอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ทำให้ครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านอาหาร ลดการพึ่งพาสถานค้าภายนอก ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565)

3. ความยั่งยืนของโครงการและการขยายผล แม้ว่าโครงการจะประสบความสำเร็จในระยะสั้น แต่การทำให้โครงการมีความยั่งยืนในระยะยาวจำเป็นต้องมีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการพัฒนาช่องทางการตลาดและการส่งเสริมให้เยาวชนสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างอิสระ หากมีการบูรณาการโครงการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน หรือได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการขยายตลาด ก็จะช่วยเพิ่มศักยภาพให้ กับผู้เข้าร่วมและสร้างผลกระทบที่กว้างขวางขึ้น ดังนั้นโครงการพัฒนาอาชีพเพาะเห็ดมูลค่าสูงมีส่วนช่วยในการสร้างรายได้ ส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร และพัฒนาทักษะอาชีพให้ กับเยาวชนชนบทอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การทำให้โครงการเกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องมีการสนับสนุนต่อเนื่อง และการขยายผลไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่มั่นคงและยั่งยืน (สิริพร สัจจันันท์, 2566)

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทาง เป็นประเภทดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. สถาบันการศึกษาควรจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการเพาะเห็ดในรูปแบบหลักสูตรระยะสั้นสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เพื่อให้เยาวชนสามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรนำองค์ความรู้ที่ได้จากโครงการไปพัฒนาต่อยอดเป็นหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้การส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน (สกร.) เพื่อขยายโอกาสการเรียนรู้ให้กับประชาชนในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรขยายโครงการเพาะเห็ดมูลค่าสูงไปยังโรงเรียนอื่น ๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท เพื่อให้เยาวชนมีโอกาสพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ที่ยั่งยืนในอนาคต
2. ควรสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของนักเรียน เช่น “ยุวเกษตรกร” เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของโครงการ รวมถึงต่อยอดให้เกิดผลลัพธ์เชิงเศรษฐกิจในระยะยาว
3. สถาบันการศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ควรบูรณาการแนวคิด “วิศวกรสังคม” (Social Engineer) ลงในหลักสูตร เพื่อให้การศึกษามีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะที่ช่วยลดต้นทุนการผลิต (เช่น วัสดุดิบและแรงงาน) และส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ
 2. ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กลุ่มอาชีพในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เพื่อสร้างช่องทางการตลาดที่หลากหลาย รวมถึงพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งและยั่งยืน
- องค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นแนวทางปฏิบัติจริงในโครงการต่าง ๆ ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพให้กับเยาวชนและประชาชนในชุมชน แต่ยังช่วยกระตุ้นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน โดยการพัฒนาทักษะทางธุรกิจ การจัดการต้นทุน และการตลาด ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และเติบโตอย่างมั่นคงในระยะยาว ทั้งในด้านการสร้างรายได้และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ สกฤตทรงเดช และ ญาณิศา เครือแก้ว. (2565). การปรับปรุงกระบวนการบรรจุชิ้นงาน: กรณีศึกษา บริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 8(1), 30-47.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (2565). *รายงานสรุปผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนการขจัดความยากจนและพัฒนาคนทุกช่วงวัยอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*.
- พินัย ไชยแสงสุขกุล. (2539). *นิติปรัชญาเล่มที่ 1 ว่าด้วยทฤษฎีพื้นฐานทางกฎหมาย*. บริษัท สามเจริญ จำกัด. มาลี ศรีพรหม, และคณะ. (2566). การพัฒนาอาชีพเพื่อการลดความยากจนข้ามรุ่นในพื้นที่ชนบทของประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(1), 45-60.
- แมน บุรทกานนท์. (2565). *แนวคิดห่วงโซ่คุณค่าที่มุ่งเน้นเป้าหมายกลุ่มคนยากจน*. Retrieved on 22 JANUARY 2025 from https://pmua.or.th/wp-content/uploads/2023/10/2.-แนวคิด-pro-poor_VC.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). *เกษตรมูลค่าสูง*. Retrieved on 21 February 2025 from https://www.opsmoac.go.th/km-km_article-files-441291791793
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *รายงานภาวะเศรษฐกิจและสังคมไทยประจำปี 2565*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริพร สัจจามันท์. (2566). *แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. Retrieved on 15 January 2025 from <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Alternative/01-01-01.html>
- สุชาติ ไตรภพสกุล, & ชาคริต พิชญางกูร. (2564). *การจัดการนวัตกรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Becker, G. S., & Tomes, N. (1986). Human Capital and the Rise and Fall of Families. *Journal of Labour Economics*, 4, 1-39. <https://doi.org/10.1086/298118>
- Becker, G., & Arnold, R. (1986). Stigma as a Social and Cultural Construct. In S. C. Ainsley, G. Becker, and L. M. Coleman (eds.), *The Dilemma of Difference: A Multidisciplinary View of Stigma* (pp. 39–57). New York: Plenum.
- Becker, G.S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education*. 3rd Edition, University of Chicago Press, Chicago. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226041223.001.0001>
- Corak, M. (2013). Income inequality, equality of opportunity, and intergenerational mobility. *Journal of Economic Perspectives*, 27(3), 79–102.
- United Nations. (2015). Sustainable development goals (SDGs). Retrieved on 15 January 2025 from www.un.org
- World Bank. (2021). *Ending intergenerational poverty in developing countries*. Retrieved from www.worldbank.org
- Wormster, R. A. (1982). *The story of law*. Simon & Schuster.